

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВЪРХОВЕН
КАСАЦИОНЕН
СЪД

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. № 310 К1
Дата 14.11.22г.

ИЗХ. №

И-1064
14.11.22

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Относно: Становище на Върховния касационен съд по конституционно дело № 17/2022 г. на Конституционния съд на Република България.

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПАНОВА,

Приложено изпращам на вниманието на конституционните съдии становище на Върховния касационен съд на Република България по конституционно дело № 17 от 2022 г., по което ВКС е конституиран като заинтересована институция.

Приложение: съгласно текста.

С уважение,

**ГАЛИНА ЗАХАРОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД**

СТАНОВИЩЕ

на Върховния касационен съд на Република България

по конституционно дело № 17/2022 г. на Конституционния съд на

Република България

С определение от 18 октомври 2022 г., постановено по конституционно дело № 17/2022 г., Конституционният съд на Република България е допуснал за разглеждане по същество искането на главния прокурор на Република България за установяване на противоконституционност на разпоредбата на чл.240а, ал.7 от Наказателния кодекс (НК) на Република България (обн., ДВ, бр.26 от 02.04.1968 г., посл. изм. и доп. ДВ, бр.53 от 08.07.2022 г.) в частта *„и когато не е собственост на дееца“*.

В искането се твърди, че оспорената норма е в противоречие с чл.17, ал.1 и ал.3, чл.56 и чл.122, ал.1 от Конституцията в светлината на принципа на правовата държава, закрепен в чл.4 от Основния закон.

Вносителят на искането съзира противоречие на изрично посочената част от нормата на чл.240а, ал.7 от НК с конституционно защитени права в две насоки:

- регламентираното в цитираната наказателноправна норма отнемане на имущество на трети за наказателното производство лица (извън хипотезите на чл.44 – 46 и чл.53 от НК), което е императивно и не позволява преценка на съда, а собственикът на подлежащите на отнемане движими вещи не разполага с правни средства за защита, неоправдано накрънява неприкосновеността на частната собственост, прогласена в чл.17, ал.1 и ал.3 от Конституцията. Изводът е аргументиран с обстоятелството, че тази наказателна санкция засяга имуществената сфера на лица, които не са участвали в извършване на престъплението и не са били страна в наказателния процес. В негова подкрепа е и позоваването на Решение № 12 от 30.09.2021 г. по к.д. № 10/2021 г. на Конституционния съд, с което за противоконституционни са обявени идентични разпоредби в чл.234г, ал.3 НС и чл.242, ал.8 от НК, както и обхващащите потесен кръг хипотези в чл.280, ал.4 НК и чл.281, ал.3 НК като представляващи *„конституционно нетърпима намеса на държавата в правото на частна собственост на лицата“* и обуславящи противоречие с чл.17, ал.1 и ал.3, чл.56 и чл.122 от Конституцията;

- принудителното безвъзмездно отчуждаване на определени от закона движими вещи, принадлежащи на граждани, които нямат отношение към

извършеното престъпно деяние, без да имат възможност да защитят интересите си – те нямат права нито в досъдебното производство, нито в съдебната фаза на процеса – представлява груба и неоправдана намеса в неприкосновеното право на собственост, гарантирано от чл.17, ал.3 от Конституцията и е в колизия със защитените от чл.56 и чл.122 от Основния закон права на гражданите;

- обобщеният извод на вносителя, съдържащ се в искането е, че с оспорената норма от НК е нарушен основен принцип на правовата държава за личния характер на наказателната отговорност, след като макар отнемането по чл.240а, ал.7 НК да не е изрично формулирано като наказание, на практика се санкционират лица за чужда вина, което е конституционно нетърпимо като противоречащо на принципа на правовата държава по чл.4, ал.1 от Конституцията.

В заключение главният прокурор изтъква, че чл.240а, ал.7 НК в частта *„и когато не е собственост на дееца“* не съответства на концепцията на Основния закон за правова държава и произтичащите от нея конституционни права на неприкосновеност на частната собственост, право на защита и право на защита в процеса, тъй като собственикът на подлежащата на отнемане вещ, понасяйки индивидуална тежест за чужда вина, не разполага с никакви правни средства за защита на законните си интереси. По този начин е нарушен балансът между преследваната легитимна цел и основни права на гражданите.

Върховният касационен съд е конституиран като заинтересована институция по конституционното дело и в това си качество дава настоящото становище.

Тезите, застъпени от главния прокурор в искането по к.д. № 17/2022 г. по съществото си са идентични с тези на омбудсмана, залегнали в искането му по к.д. № 10/2021 г., поради което и ВКС се придържа към становището си по цитираното конституционно дело.

На първо място разпоредбата на чл.240а, ал.7 от НК изисква отнемане в полза на държавата на вещи, принадлежащи на трети лица, което съдът винаги е длъжен да постанови. Така оспорената от вносителя на искането норма от Наказателния кодекс на Република България създава предпоставки за лишаване от собственост върху вещи със значителна стойност по отношение на лица, които с поведението си не са предизвикали вредните последици от престъпленията, поради което пряко нарушава конституционно защитеното право на частна собственост по смисъла на чл.17, ал.3 от Конституцията и е в противоречие с принципа на правовата държава по чл.4, ал.1 от същата. В този смисъл е и постановеното от Конституционния съд решение по к.д. № 10/2021 г., според което: *„Прогласеното в Конституцията задължение за защита на частната собственост предполага при нейното ограничаване със закон да се съблюдава спазването на принципа на пропорционалност (съразмерност),*

изведен като елемент от принципа на правовата държава, прогласен в чл.4, ал.1 от Конституцията.Съобразно този принцип ограничението на правото на собственост следва да е съразмерно на преследваната цел, но не и да надхвърля необходимото за нейното постигане (Решение № 14 от 15 октомври 2020 г. по к.д. № 2/2020 г., Решение № 10 от 23 юли 2020 г. по к.д. № 7/2020 г.). От принципа на пропорционалност произтича изискване намесата в правата на частния собственик да постига справедлив баланс между нуждите на общия интерес и защитата на основните права на гражданите. [...] Съдът изтъква в Решение № 3 от 23 март 2021 г. по к.д. № 11/2020 г., че държавата трябва да се въздържа от действия, с които засяга правото на собственост по произволен начин.“

Върховният касационен съд напълно подкрепя и доводите за противоконституционност на обсъжданата наказателноправна норма поради лишаването на третите лица, чието имущество е предмет на отнемане в полза на държавата, от ефективни правни средства за защита на техните права. Със съществуващата правна уредба законодателят е въвел презумпция за престъпна съпричастност на собственика на подлежащата на отнемане вещ в пълно противоречие с презумпцията за невинност, при пълното му лишаване от възможност за достъп до независим и безпристрастен съд, пред който да оспори законността на наложената му (в голяма част от случаите) тежка санкция. Това е така, защото третите (чужди) за наказателното производство лица нямат право на участие в наказателния процес – нямат процесуални права в досъдебната му фаза, не могат да се конституират като страни в съдебната фаза по наказателни дела и нямат право на жалба против съдебния акт, с който се отнема собствеността им. Нещо повече, ВКС отново застъпва тезата, че наличната материално правна уредба на отнемане в полза на държавата на превозните или преносни средства (моторни, въздухоплавателни или други транспортни средства) на основание оспорената разпоредба от НК, характеризира като безсмислено участието на засегнатите лица в производството пред съд, който е обвързан да наложи санкцията служебно при постановяване на осъдителна присъда. Всичко това сочи на противоречие на нормата на чл.240а, ал.7 от НК в оспорената ѝ част с чл.56 и чл.122, ал.1 от Конституцията.

В тази връзка ВКС намира, че залегналото в Решение № 12 от 30 септември 2021 г. по к.д. № 10/2021 г. позоваване на практиката на Европейският съд по правата на човека¹ и на Съда на Европейския съюз² е напълно относимо и по настоящото конституционно дело. Обсъдените в

¹ Дело *Unsped Paket Servisi SaN. Ve TIC. A.S. срещу България* – Решение от 13 октомври 2015 г. на ЕСПЧ; „Микроинтелект“ ООД срещу България – Решение от 4 март 2014 г. на ЕСПЧ, и др..

² Дело № С-393/2019 г. – Решение от 14 януари 2021 г. на СЕС по преюдициално запитване от АС-Пловдив

цитираното решение на КС дела на ЕСПЧ по категоричен начин подкрепят тезата, че българският законодател е създал чрез атакуваната разпоредба от НК предпоставки за лишаване от собственост върху вещи със значителна стойност по отношение на лица, които с поведението си не са предизвикали вредните последици от престъпленията, без да им осигури разумна възможност да представят тезата си пред отговорните власти, като така е допуснал липса на корелация между материалното и процесуално право, водеща до накърняване правото на защита, включително съдебна, което е основно, всеобщо и лично право на гражданите (чл.56 от Конституцията).

По изложените съображения ВКС намира искането на главния прокурор на Република България за основателно и предлага разпоредбата на чл.240а, ал.7 от НК да бъде обявена за противоконституционна в оспорената ѝ част.